Santuari

La imatge de la Mare de Deu ha estat venerada al llarg de les generacions. Al seu entorn s'ha organitzat un santuari com a lloc d'unió. El santuari ha estat punt de trobada i focus d'irradiació de la devoció a la Mare de Déu, sota un particular aspecte de culte i de litúrgia.

El santuari-priorat creix ràpidament amb la fama dels miracles de la Mare de Déu. El nom de Montserrat començà a ser conegut fora de Catalunya. Els pelegrins de Sant Jaume de Compostela el divulguen per la ruta; el rei de Castella, Alfons el Savi, dedica sis Cantigues a sis miracles montserratins. La devoció s'estén en el Llevant a partir de les conquestes de la corona catalano-aragonesa. En el conjunt dels territoris italians hi hagueren mes de cent cinquanta les esglésies i capelles dedicades a la Mare de Déu de Montserrat. Anys després, la dinastia imperial espanyola consolidà el culte de la Verge Moreneta a l'Europa central, a Bohèmia i sobretot a l'Àustria. La descoberta d'Amèrica estengué la devoció a les noves terres. Fou significativa la presència d'un antic ermità de la muntanya, Bernat Boil, al costat de Colom, com a representant pontifici i primer missioner del nou món. En aquests primers moments es dediquen a la Mare de Déu de Montserrat les primeres esglésies de Mèxic, de Xile, del Perú; arreu se li consagren capelles i altars, es dóna el nom de Montserrat a illes, muntanyes, poblacions.

Algunes persones han arribat a considerar la devoció de la Mare de Déu de Montserrat
com una de les primeres advocacions marianes d'abast universal. Fruït d'això, és la presència de nombrosos sants i pelegrins insignes que han estat vinculats a Montserrat i l'interès que ha despertat entre artistes i literats. Montserrat ha despertat l'interès de múltiples personalitats. Entre les quals cal distingir els primers comtes de barcelonins i reis de la corona catalano-aragonesa, el comte Guifred eI Pilós i el rei Joan Joan I, o sants catalans com sant Pere Nolasc, sant Ramon de Penyafort, sant Vicenç Ferrer i el beta Ramon Llull. Montserrat ha estat vinculat a reis com Alfons el Savi, els Reis Catòlics, l'emperador Carles I, Felip II; a sants com Francesc de Borja, sant Lluís Gonzaga, sant Josep de Calasanç; a papes Benet XIII, Juli II – que fou abat comendatari del monestir -, Alexandre VI, Adrià VI o altres personalitats com el rei de França Francesc I, Colom, Cervantes, Lope de Vega entre molts.

Tots els reis i caps d'estat d'Espanya han mostrat interès per Montserrat així com diferents monarques europeus com Lluís XIV de França, l'emperador Ferran III d'Àustria i literats i músics europeus i catalans com Goethe, Schiller, Humboldt, Verdaguer amb la totalitat dels poetes catalans, Mistral, Wagner, Chesterton, Claudel. Pot ser la figura més representativa de tots fou sant Ignasi de Loiola perquè fou a Montserrat, sota el guiatge interior de dom Chanon, un dels confessors del santuari, decidí emprendre una nova vida i després de passar una experiència espiritual intensa coneguda com la vetlla d'armes davant la Verge Bruna.

La guerra del francès comportà la destrucció de bona part del santuari l'any 1811.
Durant uns anys la vida monàstica desaparegué de la muntanya i la imatge de la Mare de Déu evità la seva destrucció perquè havia estat amagada.

Malgrat la situació i les dificultats el redreçament del monestir i dels santuari fou ràpid.

La Renaixença catalana centra en Montserrat els seus sentiments religiosos i patriòtics. Aquest fet, junt amb l'acció de diverses personalitats eclesiàstiques i de literats revifen la pietat montserratina i preparen la reconstrucció espiritual i material del santuari. EN aquest esforç destaquen l'abat Muntadas, el poeta Verdaguer, els bisbes Urquinaona i més tard Torras i Bages, mossèn Sardà i Salvany, mossèn. Collell amb tot el moviment ideològic desvetllat a l'entorn del periòdic "La Veu de Montserrat" que més tard es transformarà amb la "La Veu de Catalunya". En aquesta època el papa Lleó XIIL fou un gran protector de Montserrat.

En la restauració de la pietat montserratina també tingueren un paper molt actius personalitats com sant Antoni Maria Claret, sant Enric d'Ossó , i el cardenal Vives i Tutó. Un altre benefactor d'aquesta època foren el polític i escriptor Víctor Balaguer

L'Abat Marcet introduí el monestir i al santuari de Montserrat als temps moderns i entrà a un nou període de plenitud. Aquest abat impulsà la gran renovació cultural de del monestir que quedà interromput per la Guerra Civil.